

Kaunokirjallisuuden Finlandia-ehdokkaiden julkistustilaisuus 6.11.2025

Palkintolautakunnan puheenjohtaja Silvia Hosseinin puhe

Hyvät kirjailijat ja kaunokirjallisuuden lukijat,
Bästa författare och läsare av skönlitteratur,

kaunokirjallisuuden Finlandia-palkintoraadin puheenjohtajana toimiminen on ollut työntäyteinen kunniatehtävä. Lautakunnalle lähetettiin runsaasti teoksia, joiden pohjalta voi luonnehtia kirjavuotta tai tarkemmin sanottuna romaanivuotta ja tehdä ainakin varovaisia päätelmiä suomalaisen romaanitaiteen tilasta.

Det är uppenbart att ryktena om bokens död är överdrivna. Den växande bokförsäljningen och besöksrekordet på Helsingfors bokmässan i år vittnar inte bara om det starka läsintresset hos finländare i alla åldrar. Det visar också på behovet att stanna upp och intellektuellt diskutera litteratur samt vilja att förstå kultur, konst, samhället och medmänniskor.

Kirja-alan kehityksessä ja julkisessa keskustelussa on kuitenkin piirteitä, jotka käyvät tätä myönteistä kehityskulkua vastaan. Lukuaikapalvelut on suunniteltu alustatalouden ehdoilla, minkä vuoksi kirjailijalle tilitettävä osuus ääni- ja e-kirjoista on vain murto-osa painetusta kirjasta maksettavasta tekijänpalkkiosta. Tämä vaikeuttaa kirjailijan toimeentuloa entisestään. Toisaalta lukuaikapalveluiden suosio houkuttelee kirjoittamaan verkossa vaivattomasti kulutettavaa sisältöä. Kirjallinen kulttuuri suosii ylipäänsä helposti jaettavia yksilökertomuksia, joiden käsittelytapa ei tuota syvempiä merkityksiä. Lisäksi moni media on luopunut kulttuurijournalismista tai tekee sitä vailla kunnianhimoa ja kokonaisnäkemystä.

Tilaa ja tilanvartijoiden tahtoa analyttiselle kirjallisuuspuheelle, kriittiselle keskustelulle ja älylliselle kilvoittelulle on yhä vähemmän, vaikka tilausta olisi. Kun tämä suunta osuu yksin kulttuuriin välinpitämättömästi suhtautuvan tai jopa kulttuurivihamielisen politiikan kanssa, näyttää kirjailijan, kirjallisuuden ja välillisesti myös demokratian asema tukalalta.

Romaanivuoden 2025 perusteella voi sanoa, että moni kirjailija mukautuu tilanteeseen kapinan sijaan. Valtaosa raadin lukemista teoksista käsittelee nopeasti sulavia ja henkilöhaastatteluihin helposti solahtavia yksityiselämän kokemuksia: parisuhteita, perhesuhteita, äiti- ja isäsuhteita, terveysongelmia. Oma lukunsa on voimakkaan

sukupuolittunut viihdekirjallisuus, joka tarjoaa naisille eskapismia romanttisten päiväunelmien muodossa ja miehille eskapismia väkivaltaa romantisoivien taisteluromaanien muodossa.

Aiheet eivät sinänsä sanele kirjallisuuden arvoa tai kiinnostavuutta, mutta jos yksilön elämää käsitellään pelkästään yksilöpsykologisesta näkökulmasta, johon yhdistyy konventionaalinen kerronta ja normatiivinen eetos, eivät teokset kasva aiheitaan isommiksi. Tämäntapaisten kirjojen suuri määrä saa pohtimaan, että jos romaanitaide koostuu valtaosin taustaltaan keskiluokkaisten kirjailijoiden keskiluokkaiselle yleisölle kirjoittamista, keskiluokkaisia ongelmia käsittelevistä kertomuksista, miten se vastaa lukevan keskiluokan itsensä vaalimaan uskomukseen kaunokirjallisuuden empatiaa lisäävästä ja maailmaa avartavasta vaikutuksesta. Fiktio taikahan on siinä, että se voi tarjota peilin, josta näkee muutakin kuin itsensä.

Romanens år 2025 visade också att det skapas och publiceras imponerande romankonst i Finland. Vi fick läsa verk som klarsynt granskar samhällets strukturer eller som ser rakt igenom individen.

Romaanivuosi 2025 näytti myös, että Suomessa tehdään ja julkaistaan vaikuttavaa romaanitaidetta. Saimme lukea tarkkanäköisiä teoksia, joiden katse havaitsee rakenteet yksilön ympärillä – tai porautuu armottomasti yksilön läpi. Luimme näkemyksellisiä romaaneja, joissa on yhteiskunnallisesti painavaa sanottavaa, ja taidokkaasti kirjoitettuja teoksia, jotka osoittavat kerronnan ja romaanimuodon suvereenia hallintaa, omintakeista poetiikkaa tai lajin konventioiden radikaaliakin koettelua. Kaikki kaunokirjallisesti ansiokkaat, puhuttelevat ja näkökulmia avaavat teokset eivät mahtuneet finalistien joukkoon, mutta ajatuksissamme juhlimme myös niitä.

Haluan kiittää Kirjasäätiön pääsihteerin Elina Lahdenkauppia lautakunnan hyvien työskentelyedellytysten mahdollistamisesta ja kaunokirjallisuuden Finlandia-raadin jäseniä terävistä puheenvuoroista ja ilahduttavista keskusteluista, jotka osoittivat, että debattia ei kulttuurista puhuttaessa ole syytä välttää, päinvastoin: sitä pitää vaalia. Finaaliin päässeet teokset olemme valinneet yksimielisesti kaunokirjallisten ansioidensa ja merkittävyytensä perusteella.